

Když se Španělům otevřel pohled z hor, byli uchváteni. Tolik bohatých osad a měst se tam rozkládalo na pláni před nimi. Někteří se sice domnívali, že by bylo záhodno vrátit se do Tlaškaly na tak dlouho, až by se podařilo zvětšit početní stav oddílů, ale Cortés je pobízel vprled, a tak byl zahájen pochod na Teskoku.

Noc strávili ještě v horách a zrána vyrazili. Když za sebou měli několik mil, přicházeli jim vstříc princ Ištilišočtil a jeho bratři s velkým průvodem. Cortés jim zpočátku nedůvěroval, ale když se s nimi dorozuměl posunky i pomocí svých tlumočnicků a zjistil, že chudí Španělů uvítá jako své přátele, byl velmi spokojen.

Křesťané označili Cortése jako svého velitele a Ištilišočtil k němu přistoupil s úsměvem a s poklonami. Cortés opětoval po španělském způsobu jeho pozdrav.

Princ užasl při pohledu na muže s tak bílou kůží a s vousy. Obdivoval mužné a majestátní chování kapitánova. Ale také Cortése udivil princ a jeho bratři - především Tsekolkoin, který byl právě tak bílý jako Španěl. Posléze požádal Ištilišočtil s pomocí Mariny a Aguilara, kteří to překládali, Cortése, aby ho provázeli do Teskoka, že mu on i jeho lid budou k službám. Cortés princí poděkoval a pozvání přijal.

Na žádost Ištilišočtilovu se Cortés i jeho muži nejprve posunuli pokrmu, které byly přineseny z Teskoka na uvítanou. Pak se vydali se svými novými přáteli do města a lid jim vycházel v ústrety a vítal je přátelským provoláním. Indiáni poklekali a vzývali Španěly jako své bohy, jako syny slunce. Věřili, že nyní nastal čas, který mnohokrát předpovídal jejich oblíbený panovník Nesaval-pilli.

Španělé vstoupili do města a za obydli jim byl vykázan panovnícký palác.

Zprávu o těchto událostech dostal i Motekusoma a byl spokojen s přijetím, jaké Cortésovi uchystali jeho synovci. Potěšilo ho též, co řekli Kovamakocin a Ištilišočtil Cortésovi, neboť soudili, že Ištilišočtil nyní odvolá posádky, které byly rozmístěny na hranicích. Ale Báh dopustil jinak.

Cortés cítil hlubokou vděčnost za pozornost, kterou mu Ištilišočtil i jeho bratři prokazovali a chtěl jim jejich dobroplouti. Pokoušel se jim proto pomoci tlumočnicka Aguilara poskytnout poučení o božích zákonech. Bratři a skupina šlechticů se shromáždili, aby si kapitána vyslechl, a on jim vyprávěl, že císař křesťanů ho vyslal sem do té daleké země, aby tu učil zákonu Kristovu. Vložil jim mysterium sivoření a pádu, tajemství svaté Trojice, božho věření, umučení a zmrtvýchvstání. Pak vzal kříž a vysoko ho pozvedl. Všichni křesťané poklekli a Ištilišočtil i ostatní knížata padli rovněž na kolena.

Pak jim Cortés osvětlil také tajemství křtu. Výuku uzavřel tím, že jim vyprávěl, jak velice císař Karla rmoutí, že nežijí dosud v milosti boží a že ho sem vyslal jen proto, aby zachránil jejich duše. Prosil je, aby se stali ochotně poddanými císařovými, protože je to i vůle papežova, jehož jménem zde mluví.

Když nyní Cortés prosil o odpověď, vyvysky Ištilišočtilovi slzy a odvětil, že on i jeho bratři dobře pochopili ta tajemství. Děkuje prý Bohu, že osvětlil jeho duši, a přeje si stát se křesťanem a poddaným císařovým. Prosil o kříž, aby ho on i jeho bratři mohli uctváet, a Španělé plakali radostí, když viděli takovou oddanost. Pak si princové začali křest. Cortés a kněž z jeho doprovodu řekli však, že se napřed musejí dozvědět víc o křesťanském náboženství, ale že jim poslou ty, kdo by je mohli vyučovat. Ištilišočtil vyjádřil svou vděčnost, ale přesto prosil, aby směl přijmout svátost ihned, protože má nyní v nenávisti veskerou modloslužbu a uctívá jen tajemství pravé víry.

Ačkoli měli někteří Španělé námitky, rozhodl Cortés, aby byl Ištilišočtil pokřtěn ihned. Sam Cortés byl jeho křesťaním kmotrem, a tak dostal princ po něm jméno Hermandino. Jeho bratr Kovamakocin byl pokřtěn Pedro, neboť jeho kmotrem byl Pedro de Alvarado, a Tsekolkocin se jmenoval též Hermandino, neboť i jemu svěděl při křtu Cortés. Ostatní křesťané byli kmotry dalším šlechticům a křty probíhaly s velkou slávou. Kdyby to jen bylo možno, dalo by se bývalo v ten jediný den pokřtiti na 20 000 osob a velká část jich opravdu svátost přijala.

Ištilišočtil se však odebral k své matce Jakocin, aby jí pověděl, co se událo, a aby jí přivedl také ke křtu. Odpověděl mu, že pozbyl rozumu, když se dal tak lacině získat od té hrstky barbarských dobyvatelů. Don Hernando jí odpověděl, že nebuť jeho matkou stál by jí nyní hlava. Ujíšoval jí, že svátost přijme třeba proti své vůli, neboť nic není důležitějšího nad život duše.

Jakocin prosila syna, aby jí napřed nechal o samotě, a sibilila mu, že o tom, co jí řekl, bude rozvažovat a zítřka se rozhodne. Opustil palác a natřádl, aby její komnaty byly zapáleny - jini říkají, že jí zastřihl v pohanském chrámě. Nakonec vyšla a prohlásila, že se chce stát křesťankou. Vyšla se za Cortése a byla pokřtěna s mnoha dalšími. Cortés sám byl jejím kmotrem a pojmenoval jí doña Maria, neboť byla první ženou v Teskoku, jež se stala křesťankou. Její čtyři dcery a princezny byly též pokřtěny a s nimi mnoho jiných žen.

A za tři čtvrti dny, co se Španělé zdrželi ve městě, pokřtiti: mnohé, přemnohé.⁶⁷

(Juan de Tovar: Z Kodexu Ramirezova⁶⁸)

VYPRÁVÍ SE, JAKOU MĚL DON HERNANDO CORTÉS ŘEČ K VLADARŮM PANUJÍCÍM NAD VESKERÝMI OSADAMI V MEXIKU A TESKOKU A TLAKOPANU, KDYZ SLOŽILI SVÉ ŠTÍTŮ, NEBOŤ PÁTRAL PO ZLUTÉM ZLATĚ, KTERÉ ŠPANĚLÉ VE SPĚCHU ODHAZOVALI U TOLTECKÉHO PRŮPLAVU, KDYZ ODCHÁZELI, KDYZ PRCHALI Z MEXIKA

Tedy upomínal markýz-kapitán ty vladaře, ty tlatoky: „Co se stalo se zlatem, jež bývalo uloženo v Mexiku?“

I bylo přineseno z čturu veskeré zlatu, zlaté korouhve, zlaté členky, zlaté nárameníky, zlaté nákolentky, zlaté přibice, zlaté kotoučé. To všechno rozložili před kapitanem.

To všechno předložili Španělům. Kapitán řekl:

„A to je všechno zlatu, které bývalo uloženo v Mexiku? Přinesete je všechno? Jinak budeme hledat!“

Na to mu odpověděl Tlakocin:

„Ať ráci naslouchat náš páni, báh! Všechno zlatu, které bývalo uloženo v paláci, zazdili jsme cihlami.

Což si naši páni nevezali všechno?“

Tu opět mluvila Malincin,

co jí pověděl kapitán:

„Ano, tak, všechno jsme si vzali,

všechno složili a zabezpečili.

A všechno nám zas vyrvali při Toltceckém průplavu,

všechno nám tam uloupili vaši bojovníci.

To všechno nám přinese!“

Odpověděl sivakoatl-žena had Tlakocin:

„Ať ráci naslouchat báh, kapitán!

Neveznaj si Tenočkové v boji na člunech,

to neú zdejší zvyk, ale Tlatelolkové jsou mistry

v boji na člunech,

to oni odráželi naše pány, Španěly.

Nepobrali všechno Tlatelolkové?“

Tu pravil Kvav-temokcin Tlakocinovi:

„Co diš sivakoatl?“

Kdyby to i Tlatelolkové spáchali,

což by nebyli potrestáni?

Což by to nevydali?

Neshromáždili by to v Tesopanu, U nebeské modří?

A co naši páni tenkrát ukoristili,

není to snad tohle?“

Tak mluvil Kvav-temokcin a ukázal na zlatu.

Malincin tlumočila slova kapitánova:

„Tohle že je všechno?“

Sivakoatl prohlásil:

„Snad kdosi z lidu něco odcizil,

ale budeme pátrat,

náš pan kapitán uvidí.“

A znovu mluvila Malincin,

co jí rozkázal kapitán:

„Dvě stě zlatých prutů musíte přinést,

každý zděti paže!“

Natáhla paži a ukázala jim mru.

Znovu odpověděl sivakoatl. Prohlásil:

„Snad to ženy vynesly ve svých šátcích;

musí se pátrat; kapitán uvidí!“

Ale miškoatl Avelitok z Tlatelolka pravil:

„Ať ráci naslouchat náš páni, kapitán.

V době, kdy ještě vládl Motekusoma,

tenkráté kdýž se táhlo na výboj,

vyrázili Mexikánci, Tlatelolkové, Tepanekové,

Akolvakánci,

všichni Akolvakánci a všichni Činampanekové, obyvatelé

plovoucích ostrovů.

Pospolu jsme táhli na výboj.

A když se dobude města, vracejí se všichni zpátky,

každý do své obec.

A pak přicházejí náčelníci měst, poražení,

přimájejí své poplatky,

bohatší vítězi:

smaragdy, zlatu, peří z kvecala a jiné drahokamy,

božské tyrkysy, tyrkysová pera, rudá volavčí pera.

Odevzdali to Motekusomovi.

Všechno plynuo sem, do Tenočtitlanu,

všechny dávký a dané. ZLATO...“

(Sahagún, FR XII/41)

A toto vše jsme vytrpěli. Viděli jsme to a žaslí; tak bídný a žalostný nás sevršel osud:

Na ulicích leží zlomená kopl.

Rozptýleny jsou hlavy;

strženy střechy s domů,

jejich zdi rudnou krví.

Hemží se na prostranstvích červí,

vnitřnosti zacákány jsou stěny.

Voda má krvavé zbarvení třísla,

když jsme jí pili, chutnala soli.

Tluceme zoutale do chltových zdí,

síť děr je dědicstvím našim.

Dosud nás štýly chránily,

to strašlivé prázdno neodvratily.

Jedli jsme rákosový chléb,

žvýkali hořký pýr,

chlouvou dří, ještětky, krysy

a červy, prach země.

Jedli jsme maso takřka syrové,

sotva ochráte, rvali je,

jedli je rovnou z ohně.

Na naši hlavu stanovena cena:

cena mladého muže, cena kněze,

cena chlapce a dívky.

Chudás měl cenu dvou hrstí kukurice,

deseti mechových placek;

měli jsme cenu

dvaceti placek z hořkého pýru.

Zlatu, nefrit, drahé pláště,

z kvecala peří, co bývalo vzácné,

pozbylo ceny...^{69a}

(Anonym z Tlatelolka)